

Peter's gereedschapsset

Een onderzoeksexploratie over gendernormen, - biases en - privileges.

CMD Breda

Lisa ter Horst
eehorst@avans.nl
2136858
9 mei 2022

Inhoudsopgave

03 Summary

Samenvatting van mijn onderzoek, resultaten en proof of concept.

04 Introductie

De aanleiding en het vooronderzoek.

07 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag en de bijbehorende deelvragen.

08 Mijn onderzoek

Desk research en andere onderzoeksmethoden met resultaten.

19 Proof of concept

Concept, prototypes en resultaten.

23 Inspiratie

Desk research en andere onderzoeksmethoden met resultaten.

25 Conclusie

Antwoord op de ontwerpvrage en aanbevelingen.

26 Bronnenlijst

Antwoord op de ontwerpvrage en aanbevelingen.

30 Bijlage

Bijlage A

Summary

In onze westerse maatschappij worden mannen en het mannelijke als de norm gezien. Dit wordt androcentrisme genoemd. Uniseks kleding neemt de mannelijke pasvorm aan, het neutrale poppetje van het stoplicht is exact hetzelfde poppetje als die van de mannen wc en we verwijzen met mannelijke woorden naar iets of iemand dat we niet kennen. Kortom, we zijn male-biased. Het zorgt ervoor dat alle andere mensen een afwijking zijn van de norm. Zij worden als ondergeschikt gezien. Ook in technologie zoals spraak- of gezichtsherkenning is dit terug te vinden. Het aantal mensen dat buiten de norm valt is groter dan het aantal mensen dat binnen de norm valt. Dat lijkt me een scheve verdeling en het is frustrerend. Hoe zou ik dan aan de mensen die onder de norm vallen, de frustratie van een androcentrische maatschappij duidelijk kunnen maken, zodat ze kritisch gaan kijken naar hun eigen gender privileges en gender biases? Hiervoor ga ik gereedschap gebruiken. Gereedschap wordt gezien als iets typisch mannelijks. Daarnaast is de functie van gereedschap heel duidelijk. Daarom ga ik gereedschap zo muteren dat het niet meer te gebruiken is waarvoor het in de eerste instantie was gemaakt. Hiermee hoop ik de doelgroep (mensen die onder de norm vallen) te overrompelen en licht te frustreren omdat het onmogelijk wordt gemaakt om het gereedschap optimaal te gebruiken. Dat is exact het probleem waar veel mensen die niet onder de norm vallen mee te maken hebben.

Hoe kan ik aan de mensen die onder de norm vallen, de frustratie van een androcentrische maatschappij duidelijk maken, zodat ze kritisch gaan kijken naar hun eigen gender privileges en gender biases?

Introductie

In mijn project wil ik het probleem van gender bias aankaarten. Een gender bias is een vooroordeel voor of tegen een gender. Zo denken we meestal bij een CEO van een techbedrijf aan een man, en bij een basisschoolleerkracht aan een vrouw. Dit komt omdat we die mensen het vaaksts in die posities zien staan. Daardoor leren we onbewust zo'n bias aan. Onze biases zijn terug te vinden in het ontwerp van onze hele maatschappij. Producten, diensten, openbare ruimtes en nog veel meer dingen lijken objectief, maar worden eigenlijk gemaakt voor de man. Mijn doel is om te laten zien dat we denken dat heel veel dingen neutraal zijn, terwijl ze eigenlijk male-biased zijn. De oorzaak hiervan is dat de westerse maatschappij waarin wij leven gemaakt is voor en door mannen. Daarom herkennen spraakherkenningsystemen soms een vrouwenstem niet (Tatman, 2020) of hebben ze moeite om de stem van een Zwart persoon te verstaan (Koenecke et al., 2020). Hetzelfde geldt voor gezichtsherkenningssystemen. In de documentaire Coded Bias laat Joy Buolamwini zien dat ze er tijdens haar studie achter kwam dat haar gezicht niet herkend wordt door de gezichtsherkenningsoftware, totdat ze een wit masker op zet (Kantayya, 2020, 1:26-2:15). Ook medicijndoseringen zijn afgesteld op een mannelijk lichaam, waardoor eenzelfde dosering voor een vrouwelijk lichaam niet effectief of zelfs gevaarlijk zou kunnen zijn. Zo bleken veel vrouwen 's ochtends slaperig achter het stuur te zitten nadat ze de avond daarvoor het slaapmiddel zolpidem hadden ingenomen. Achteraf bleek dat de aanbevolen hoeveelheid gebaseerd was op een mannelijk lichaam. Het vrouwelijke lichaam doet er twee keer zo lang over om zolpidem af te

breken, waardoor het slaapmiddel nog in werking was bij vrouwen de volgende ochtend (Carr, 2018). Daarnaast worden symptomen van ziekten bij vrouwen vaak niet herkend omdat de symptomen van een man als basis worden gebruikt door dokters. De 'standaard' symptomen van een hartaanval zijn: pijn op de borst, kortademigheid en misselijkheid. Dit zijn de mannelijke symptomen. Vrouwelijke symptomen zijn: rug-, nek- of kaakklachten, brandend gevoel bij de borst, duizeligheid, vermoeidheid, misselijkheid, kortademig en zweten (Health Direct, 2021). Deze symptomen worden als afwijkend gezien en vaak niet herkend als symptomen van een hartaanval. Verder worden crashtesten van auto's gedaan met crash dummies gebaseerd op een mannelijk lichaam. Doordat vrouwelijke lichamen vaak minder lang zijn en een andere verdeling van de spiermassa hebben, reageren deze anders tijdens een crash. Toch wordt er niet getest met vrouwelijke dummies waardoor vrouwen 47% meer kans hebben om ernstig letsel op te lopen tijdens een auto-ongeluk (Linder & Svensson, 2019; Perez, 2019). Binnenkort wordt het wel verplicht om met vrouwelijke dummies te testen, maar alleen op de passagiersstoel. Daarnaast zijn de vrouwelijke dummies ook niet gebaseerd op een vrouwelijk lichaam. Deze dummies zijn hetzelfde als de mannelijke alleen een slagje kleiner, waardoor er dus geen rekening wordt gehouden met borsten of spiermassa (Perez, 2019). Ook beschermende kleding zoals harnassen, signalisatievesten en steekwerende vesten die bij de politie worden gebruikt, houden geen rekening met grotere borsten. Er zijn vrouwen die een borstverkleining ondergaan door de slechte gezondheidseffecten van

Introductie

het dragen van de beschermende kleding. Het is zelfs fataal geworden voor een politieagente die tijdens het inrammen van een deur haar harnas uitdeed omdat het zo oncomfortabel was. Zij werd neergestoken en gedood (Perez, 2022). Zelfs openbare ruimtes en parken kunnen zo ontworpen zijn dat ze niet neutraal zijn. Door bankjes zonder rugleuning te plaatsen bij een open veld voelen meiden en vrouwen zich onveilig omdat er van alle kanten iets kan gebeuren. Ze hebben namelijk geen bescherming én geen overzicht. Of door maar één soort sportveld (bijvoorbeeld een voetbalveld) voor kinderen te plaatsen zullen de meiden die het veldje willen gebruiken moeten concurreren met de jongens die het veldje willen gebruiken. Hierdoor zullen meiden minder snel het sportveld gebruiken (NPO, 2022).

Zolang je er mannelijk uitziet (en wit bent), ligt de wereld aan je voeten. Toch valt het grootste deel van de wereldbevolking niet onder deze voorwaarden. Zij zijn de afwijking van witte, mannelijke, hoogopgeleide Reference Man (zie figuur 1): een referentie die als uniseks sjabloon wordt gebruikt bij het ontwerpen van producten, technologie, stadsinrichting en het testen van medicijnen (Perez, 2019).

Figuur 1: Een Europees, hoogopgeleide, witte man.

**“What may seem objective is
actually highly male-biased.”**

Lauren Goode, Wired

Onderzoeksvragen

Hoe kan ik mensen die nu onder de norm vallen kritisch laten kijken naar de mannelijke norm in onze maatschappij?

De bijbehorende deelvragen zijn:

Wie valt er onder de norm?

Hoe is deze norm ontstaan?

Wie of wat bepaalt de norm?

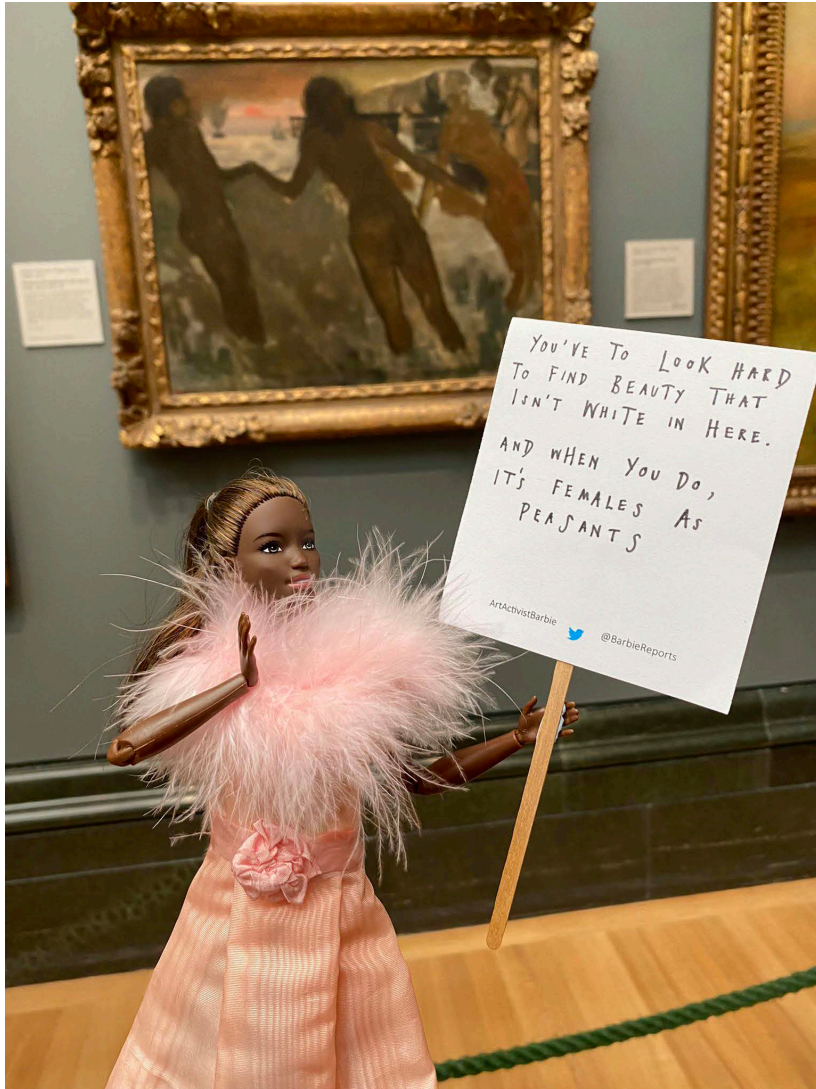
Mijn onderzoek

In de kunstwereld heeft de Reference Man ook de voorhand. In de Verenigde Staten is over het algemeen 85% van de kunstenaars wit en 87% is man (Topaz et al., 2019). Vrouwen worden wel vaak afgebeeld in schilderijen, maar bijna altijd naakt. The Feminist Museum Hack probeert hier meer aandacht voor te krijgen op een disruptieve manier. Ze vragen bijvoorbeeld bezoekers om te tellen hoeveel kunstwerken in de tentoonstellingen door mannen zijn gemaakt, en hoeveel door vrouwen. Of hoeveel kunstwerken er door mensen van kleur zijn gemaakt, en hoeveel kunstwerken er door LGBTQIA+-artiesten zijn gemaakt (Clover & Stanford, 2018). Sarah Williamson, docent op de University of Huddersfield, pakte dit op met haar studenten. De studenten moesten een Barbiepop poseren met een kaartje bij een kunstwerk. Op het kaartje stond een disruptieve tekst over het kunstwerk in de foto. Ondertussen is Art Activist Barbie een twitteraccount waar Sarah Williamson haar eigen teksten poseert met Barbies voor kunstwerken (Langham-Hooper, 2020). Deze zijn te zien in figuur 2, 3 en 4.

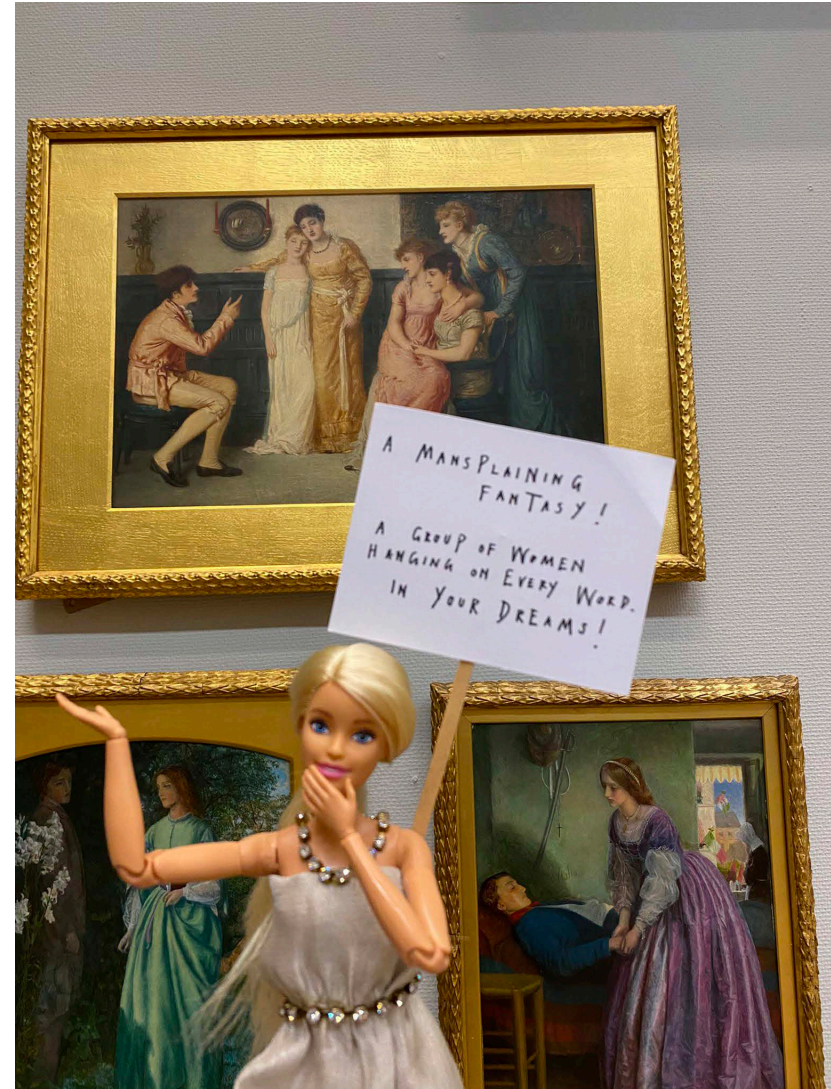

Figuur 2: Barbie poseert met een disruptieve tekst bij een seksistisch schilderij.

Mijn onderzoek

Figuur 3: Barbie poseert met een disruptieve tekst bij een racistisch kunstwerk.

Figuur 4: Barbie poseert met een disruptieve tekst bij een seksistisch kunstwerk.

Mijn onderzoek

Hierop geïnspireerd ben ik post-it notes gaan plakken bij producten in winkels die onnodig *gendered* of seksistisch zijn. Zo valt kleur als eerste op bij verzorgingsproducten en kinderkleding. Bij verzorgingsproducten is een duidelijke tweedeling te zien van 'mannelijke' en 'vrouwelijke' producten. Niet alleen door de donkere kleuren voor mannen en de lichte voor vrouwen, maar ook door de teksten en afbeeldingen die erop staan. Op de mannelijke versie staan woorden als 'sport', 'energy' en 'power' in grote blokletters, en er staat altijd een hoog cijfer op als '3 in 1', '24h' of zelfs '48h' (zie figuur 5). De vrouwelijke versie bestaat uit wit en pastelkleuren met woorden als 'soft' en 'caring'. Niet alleen de verpakkingen zijn verschillend. Douchegels voor mannen zijn vaak doorzichtig en hebben een kleurtje, terwijl douchegels voor vrouwen vaak troebel en wit zijn. Dit komt omdat de vrouwelijke versie moet lijken op melk. Naar mijn idee kan de kleur van de gel geen kwaad, maar het is wel opmerkelijk. Bij kinderkleding is het kwalijker. Daar liggen op de meisjesafdeling shirts met 'be good' en 'smile' (zie figuur 5). Op zich leuke teksten, alleen het probleem is dat deze teksten niet bij de jongensafdeling te vinden zijn. Indirect zie je dan de traditionele genderrollen terug: meisjes moeten altijd even lief en aardig zijn, terwijl de jongens hun gang kunnen gaan.

Visueel zijn er dus al heel veel verschillen te zien, maar bij verzorgingsproducten is de geur ook anders van de mannelijke en vrouwelijke versie. Ik was benieuwd wat er gebeurde als de visuele associatie verandert. Ik heb de mannelijke douchegel in de witte verpakking gegoten, en de vrouwelijke douchegel in de grijze

Figuur 5: post-its bij producten die onnodig *gendered* zijn.

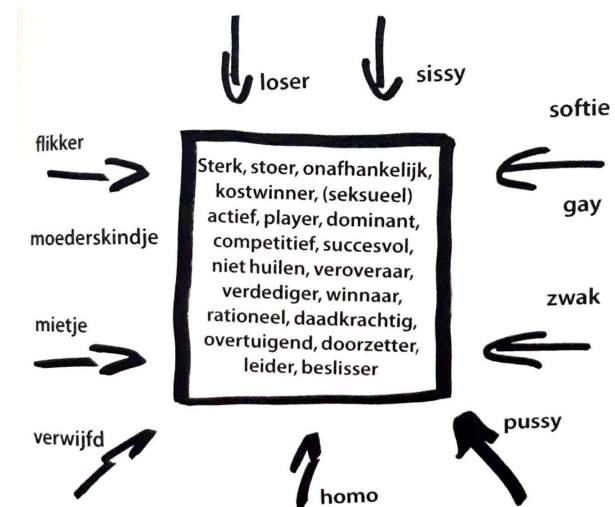
Mijn onderzoek

verpakking (zie figuur 6). Zouden de geur en sensatie dan nog normaal zijn? Ik heb een aantal mensen gevraagd om de verpakkingen te bekijken en de inhoud te ruiken. Ze mochten zelf kiezen welke fles ze eerst pakten. Bijna iedereen vond de eerste fles heel normaal, op een persoon na die wantrouwend naar de kleur van de douchegel keek. Toen er aan de tweede fles werd geroken, viel het kwartje bij de meesten: 'Hé, deze ruikt frisser dan de vorige. Dat had ik niet verwacht' of 'Dit ruikt... mannelijker?' We hebben dus ook een goed idee van een mannelijke of vrouwelijke geur, zonder dat we daarbij een visueel element bij nodig hebben die ons dat bevestigt.

Figuur 6: een mannelijke en vrouwelijke douchegel naast elkaar. De inhoud van de twee flessen is omgewisseld.

Over mannelijkheid en vrouwelijkheid heb ik veel gelezen in het boek 'waarom feminisme goed is voor mannen' van Jens van Tricht. Dat gaat vooral over het patriërchaat en hoe zowel mannen als vrouwen daaronder lijden. Onder het patriërchaat versta ik dat mannen en 'mannelijke' kwaliteiten zoals 'rationeel', 'competitief' en 'overtuigen' meer gewaardeerd worden dan 'vrouwelijke' kwaliteiten. Ik gebruik 'mannelijk' en 'vrouwelijk' tussen aanhalingstekens omdat het allemaal *menselijke* karaktereigenschappen zijn. Mannen kunnen 'vrouwelijke' kwaliteiten hebben en vice versa. Jens van Tricht schrijft dat er een hoge standaard is voor mannen in het patriërchaat. Daarom zijn ze altijd hun mannelijkheid aan het bewijzen naar elkaar, anders worden ze uitgemakkt voor homo of mietje (zie figuur 7) (Van Tricht, 2019).

Figuur 7: "De man-box (...) waarbinnen normatieve mannelijkheid zich kan bewegen," (Van Tricht, 2019).

Wat als..?

Maar wat als traditionele genderrollen verboden zouden worden? Vrouwen die dan het huis schoon willen maken of mannen die dan willen klussen moeten dat stiekem doen. Het geluid van een hamer op een spijker kan dan gedempt worden door een mutsje op de spijker en de hamer bijvoorbeeld (zie figuur 8). Of de stofzuiger gaat alleen aan als een mannenhand hem vasthoudt (zie figuur 9). Maar wat als je sekse (je biologische geslacht (Weijnen & Ficq-Weijnen, 2017b)) niet bepaald werd door hormonen, chromosomen en geslachtsdelen? Dan denk ik dat we een andere manier zouden vinden om elkaar te categoriseren. Zo zouden mensen met blauwe ogen misschien wel meer privileges hebben dan mensen met groene ogen. Door op oogkleur te categoriseren is het wel makkelijker om van gender te wisselen met behulp van lenzen.

Figuur 8: schets van geluidsdemping tijdens het klussen.

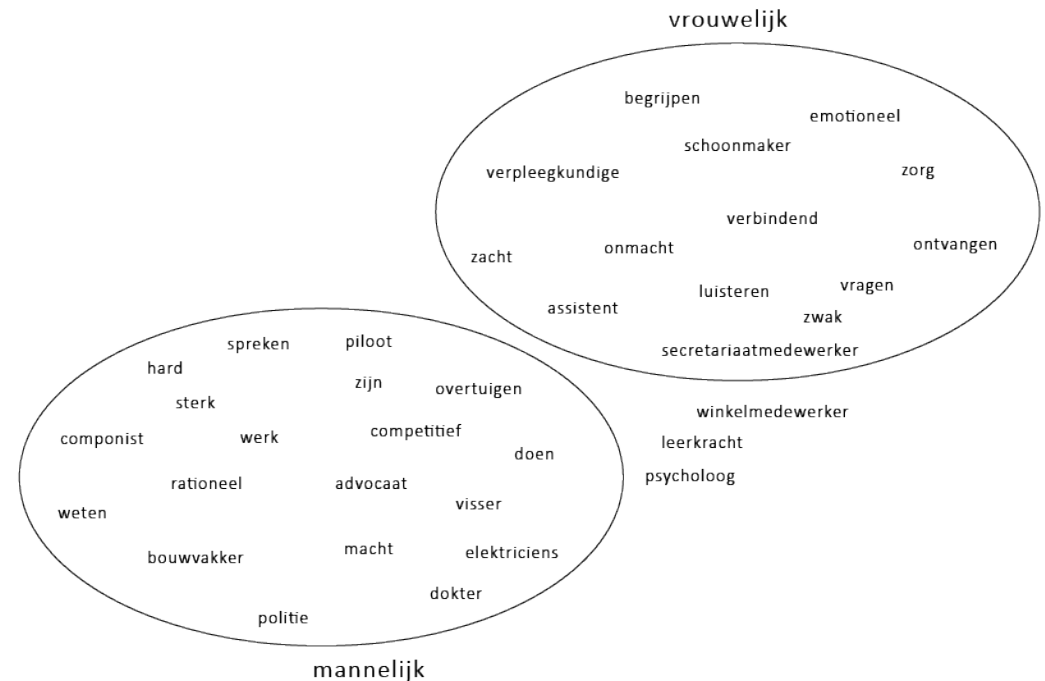

Figuur 9: schets van een stofzuiger die alleen aan gaat als een man hem aanraakt.

Mijn onderzoek

Karaktereigenschappen die als traditioneel ‘mannelijk’ worden gezien, zijn wenselijker dan ‘vrouwelijke’ in bijvoorbeeld een functie als manager van een bedrijf (Broverman et al., 1972; Ryan et al., 2011). Naast typische ‘mannelijke’ kwaliteiten zijn er ook beroepen waarbij we gelijk aan een man of vrouw denken. Daarom heb ik mensen in mijn omgeving een aantal woorden (eigenschappen, kwaliteiten en beroepen) laten categoriseren in ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk.’ De resultaten zijn te zien in figuur 10.

Vervolgens ben ik met vier vrienden individueel in gesprek gegaan over mannelijkheid, vrouwelijkheid en het patriarchaat. Opvallend uit de gesprekken was dat de geïnterviewden die niet onder onze mannelijke norm vallen, dat vaak benoemden als ‘frustrerend’. Mijn laatste vraag tijdens de gesprekken was altijd ‘wat als ‘vrouwelijke’ kwaliteiten de norm zouden zijn in onze maatschappij, wat zou er dan anders zijn?’ Alle antwoorden kwamen min of meer op hetzelfde neer: er zou meer overlegd worden, eerder kwetsbaarheid getoond worden, minder conflict, minder agressie, maar dit zou ook zorgen voor afwachtendheid, terughoudendheid en minder snelle innovatie. Hieruit kwam altijd dezelfde conclusie: een mix van ‘mannelijke’ en ‘vrouwelijke’ kwaliteiten als norm lijkt het beste, want het zijn allemaal menselijke kwaliteiten. Maar dat is dus niet onze werkelijkheid. Ook bij het overbrengen van kennis en informatie worden mannen als eerste ingeschakeld omdat ze geloofwaardiger en betrouwbaarder zouden overkomen dan vrouwen (Armstrong & McAdams, 2009), en producten gemaakt door mannen worden als kwalitatief hoger

Figuur 10: resultaten van het categoriseren van woorden in ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk.’

Mijn onderzoek

gezien dan producten gemaakt door vrouwen (Tak, Correll & Soule, 2019). Hiermee kan je Reference Man regelrecht koppelen aan het patriarchaat, waarin mannen, mannelijkheid en mannelijke kwaliteiten hoger worden gewaardeerd dan vrouwelijke. Dit wordt niet alleen duidelijk bij het aantal vrouwen in topposities (er zijn meer mannen die Peter heten in topfuncties dan dat er vrouwen zijn in die functie (Voss, 2020)), maar ook als we kijken naar de norm; de standaard. Zo is het uniseks poppetje bij een stoplicht en bij verkeersborden hetzelfde beeld als het mannelijke wc poppetje, neemt uniseks kleding altijd de mannelijke pasvorm aan en verwijzen we altijd met mannelijke woorden naar iemand die we niet kennen ('Iemand is zijn tas vergeten'). Vandaar de stelling: 'de man is de norm is en de vrouw de Ander' van De Beauvoir (1949). Dit is androcentrisme: een sociale houding waarin het mannelijke de sociale maatstaf is en het vrouwelijke de afwijking (Bailey et al., 2020). Het tegenovergestelde van androcentrisme is gynocentrisme. Dit stelt vrouwen en het vrouwelijke centraal (Hawthorne, 2005). Het is zo ondenkbaar dat zelfs Google Documents het woord niet kent. Ook de Wikipediapagina's van de twee begrippen laten precies de definities van de twee woorden zien (zie figuur 11). De Wikipediapagina over gynocentrisme bestaat uit drie zinnen. De pagina over androcentrisme gaat nog veel verder door dan hier is afgebeeld.

Gynocentrisme

Gynocentrisme (van Oudgrieks *γυνή* (vrouw) en *κέντρον* (midden)) is een feministische theorie die de vrouw en het vrouwelijke centraal stelt. Het is een stroming binnen de tweede feministische golf die de rol van de vrouw zichtbaar wilde maken en zich afzette tegen de mannelijke maatstaf van het androcentrisme of viricentrisme. De Belgische feministe, psychoanalytica en filosofe Luce Irigaray heeft op dit terrein belangrijk onderzoek gedaan.

Volgens de Amerikaanse politologe Iris Marion Young is het aan de vrouw zelf om ideeën en gedachten te formuleren omtrent vrouwelijkheid en verschillen tussen de geslachten, in plaats van de definities te volgen van een patriarchale cultuur die vrouwen bestempelt als zwak en minderwaardig.^[1]

Het gynocentrisme kan worden onderbouwd door te verwijzen naar het belang van de vrouw voor het voortbestaan van de mens, en daarmee naar de instinctieve bescherming en verzorging van vrouwen en kinderen, een hypothese die werd opgeworpen door de Amerikaanse socioloog Lester Ward.^[2] Naast dit biologisch determinisme zijn er ook culturele invloeden zoals de *hoofteliefde* en riddelijkheid die eerder theoretisch en literair van aard waren, en religieuze invloeden zoals de *Mariaverering*.

Bronnen, noten en/of referenties

- ↑ [en] Iris Marion Young, *Justice and the Politics of Difference*ⓘ. Princeton University Press (22 augustus 2011). ISBN 1400839904.
- ↑ [en] Ward, Lester, *Pure Sociology: A Treatise on the Origin and Spontaneous Development of Society*ⓘ (1903).

Androcentrisme

Androcentrisme (van het Oudgrieks *άνδρ* anēr "man"^[1]) of **viricentrisme** (van het Latijn vir, eveneens "man"^[2]) is een sociale houding, zienswijze en handelwijze die normaal de man centraal stelt als sociale maatstaf. *Androcentrisme* kan dus als een maatschappelijke fictie op de man of het mannelijke worden gezien. In een androcentristisch wereldbeeld wordt de man en het mannelijke (belang) als norm genomen en de vrouw en het vrouwelijke (belang) als daarvan afwijkend, ofwel *deviant*, en ondergeschikt. De omgekeerde zienswijze, dus de vrouw en het vrouwelijke (belang) centraal gesteld, wordt gynocentrisme genoemd.

Androcentrisme moet niet worden verward met **antropocentrisme** waarbij de mens - vaak evenzo androcentristisch als man voorgesteld - als uitgangspunt en norm wordt genomen.

Androcentrisme is een specifieke maar diep gevorteelde vorm van *seksisme*, waarbij het vrouwelijke in principe weliswaar niet noodzakelijk als minderwaardig wordt beschouwd, maar toch vooral als "anders", bijkomstig of afwijkend van de norm.

Silzvigend wordt daarbij de mens als *man* gezien en wordt de mannelijke *ijk* op de wereld als algemeen geldend aangenomen.

Androcentristische zienswijzen kunnen bijvoorbeeld ook de vorm van *religiositeit* sterk beïnvloeden en zich zelfs officieel legitimeren en tegen kritiek immuniseren.

Inhoud (verbergen)

- Achtergrond
- Opvoeding
- Mannelijke beeldvorming
- Algemeen mannelijk taalgebruik
- In de literatuur
- In de kunst
- Androcentrisme in de wetenschap
- Zie ook
- Noten
- Literatuur

Achtergrond [bewerken | brontekst bewerken]

Het begrip werd als analytisch concept in deze betekenis voor het eerst in 1911 geïntroduceerd en gedefinieerd door Charlotte Perkins Gilman in haar boek *"The Man-Made World or Our Androcentric Culture"* (*De mannenmaatschappij of onze androcentrische cultuur*). Volgens deze sociologe en schrijfster zijn mannelijk gefundeerde levensvisies en denksystemen de *universeelste*, d.w.z. algemeen geldigste, gaan claimen, terwijl vrouwelijk gefundeerde levensvisies en denksystemen als *deviant*, dus afwijkend daarvan zijn gekwalificeerd. Aanpakken in het dagelijks leven de gelijkstelling van mens = man grotereels onbewust gebeurt, is androcentrisme vaak moeilijk te herkennen en zit het als gevolg van de alom heersende androcentrische opvoeding zelfs bij vrouwen diep verankerd.

Opvoeding [bewerken | brontekst bewerken]

Sinds de klassieke oudheid werd van jongens algemeen verwacht dat zij een betere formele opleiding zouden genieten dan meisjes en vrouwen. Deze laatste kregen minder kans op lezen en schrijven dan jongens en mannen. Bijgevolg ging het geschreven materiaal en het lesmateriaal eerder een mannelijk gezichtspunt reflecteren.

Dat het ooit anders was ontdekten Klassiek-Griekse auteurs die omtrent de opvoeding in het oude Sparta rapporteerden. "Spartaanse meisjes kregen, in tegenstelling tot de Atheense, dezelfde voedingsartikelen als jongens, en mochten ongewaterde wijn drinken", aldus Xenophon.^[3]

Plato verbaasde er zich over dat: "Meisjes er een *strikt* trainingsregime kregen dat ze even *fit* maakte als jongens, vrouwen konden economisch onafhankelijk zijn, ze leerden muziek en poëzie".^[4] Dit in tegenstelling tot de Atheense vrouw, die "zo weinig mogelijk zien, horen en spreken moest".^[5] De Romeinen deelden deze ingesteldheid en met de romanisering drong ook de androcentrische visie in onze streken door.

In de Middeleeuwen werd vanaf het einde van de 13e eeuw door de begijnhoven voor het eerst de *scola* opgericht, waar meisjes onderricht konden krijgen, zij het voornamelijk muzikaal.

Tijdens de eerste feministische golf, aan het eind van de negentiende eeuw werd vooral gestreden voor het recht van vrouwen op *deelname aan hoger onderwijs*. Nog tot ver in de 20e eeuw raakten jongens veel gemakkelijker aan de universiteit dan meisjes. Er waren zelfs universiteiten die bewust een *numerus clausus* hanteerden t.a.v. vrouwelijke kandidaat-studenten. Daardoor ontstond het risico dat de "erudiete opinie" androcentristisch werd.^[6]

Mannelijke beeldvorming [bewerken | brontekst bewerken]

De gangbare voorstelling voor 'man' is in de westerse samenleving doorgaans dezelfde als die voor 'mannelijk wezen'. Dit wordt bijvoorbeeld geïllustreerd door het icoontje voor voetgangers of verkeerslichten dat er niet uitziet als dat voor mannen op openbare toiletten. Het typisch icoontje voor vrouw ziet er heel anders uit (met lang haar en een dithoekig lichaam om aan te geven dat ze een kleed of rokje draagt). Op internet zijn er nogal wat geslachtsneutrale avatars (zoals smileys). Maar als een avatar een mens moet aanduiden en zichtbaar geslachtselijk is, dan verschijnt hij gewoonlijk als mannelijk.^[7] Dit geeft aan dat de afbeelding van een man (en niet die van een vrouw) als normatieve voorstelling van de mensheid doorgaat.

Algemeen mannelijk taalgebruik [bewerken | brontekst bewerken]

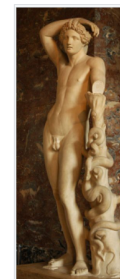
In de literatuur en de media kan het gebruik van mannelijke taal om zowel naar mannen als vrouwen te verwijzen duiden op een mannelijke of androcentrische voorkeur binnen een samenleving waar de mannen als de 'norm' worden gezien en vrouwen als de 'andere'. Voorbeelden hiervan zijn bepaalde aanspreekwijzen (zoals "jongens, komen jullie mee?" al gaat het om kinderen van beide geslachten, of zelfs enkel meisjes) of het gebruik van mannelijke zelfstandige naamwoorden, ook als het over vrouwen gaat. Volgens Jennifer Paul worden vrouwen gemarginaliseerd door het gebruik van mannelijke taal.^[8] De laatste jaren zijn bepaalde auteurs meer taal gaan gebruiken die beide geslachten impliceert (bijvoorbeeld "hij/zij" of ruimere termen zoals *mensheid*, *persoon*, *brandbestrijder*).

Talen die op het Latijn zijn gebaseerd zijn, net zoals de Romeinen zelf waren, androcentristisch. In het Spaans betekent bijvoorbeeld *padre* (meervoud van 'vader') 'ouders', *abuelo* (meervoud van 'grootvader') betekent 'grootouders', en *chico* betekent zowel 'jongens' als 'kinderen'.

Veel studies hebben uitgewezen dat mannelijk taalgebruik niet kan worden begrepen als echt 'geslachts-inclusief'.^[9]^[10] Psychologisch onderzoek heeft aangetoond dat, vergeleken met het gebruik van geslachtsneutrale termen, mannelijk taalgebruik een manbevoordelend mentaal beeld oproept, zowel bij de luisteraar als bij de commentator.

Drie studies van Mykol Harrison tonen dat er niet enkel een *man* → *mensen* bevooroordeelddheid is, maar ook een *mensen* → *man* partijgeïddheid.^[12] Met andere woorden, de mannelijke bevooroorrechting blijft ook al worden mensen nog in geslachtsneutrale taal aangesproken (al is deze gemiddeld). In twee van haar studies had de helft van de deelnemers (na geslachtsneutrale taal) nog een mannelijk gericht voorstelling, terwijl de rest helemaal geen geslachtsneutrale voorstelling had. In haar derde studie waren het enkel de mannelijke deelnemers die een mannelijk gericht voorstelling overhielden (na geslachtsneutrale taalgebruik), terwijl de vrouwen er geen geslachtsvoorstelling bij hadden. Harrison is van mening dat dit het gevolg kan zijn van de opvoeding van de jongens waarbij ze 'hij' gemakkelijker op zichzelf als man betrekken als het om 'een persoon' gaat, omdat dit voornaamwoord ook op hen van toepassing is.

In de literatuur [bewerken | brontekst bewerken]

Het mannelijk icoon uitgedrukt als Aphrodite/Lithos (Romeinse kopie van een 4e-eeus Grieks origineel, Louvre).

“Mannen ervaren hun voorrechten en privileges als zo vanzelfsprekend dat ze de neiging hebben gelijkheid als achterstelling en onderdrukking te ervaren.”

Jens van Tricht, Waarom feminisme goed is voor mannen

Mijn onderzoek

Hoe komt het dan dat het mannelijke de norm is geworden? Waarschijnlijk door de komst van de landbouw. Hierdoor gingen mensen settelen in plaats van rond te trekken. Ze kregen middelen om zich te verdedigen, dus de macht ging naar de fysiek sterke mannen. Vaders, ooms, opa's en zonen begonnen bij elkaar in de buurt te wonen, waardoor eigendommen werden doorgegeven langs de mannelijke familielijn (Ananthaswamy & Douglas, 2019). Jaren later is het normaal om de achternaam van de man aan te nemen en zien we het mannelijke als de standaard.

Maar wie of wat bepaalt wat 'mannelijkheid' is? Lodewijk XIV was een machtige man, maar met zijn schoenen met hak, pruiken met lange haren en make-up (Von Reynolds, 2016) past hij niet in de huidige definitie van mannelijkheid in Noord-Amerika en Europa. Daarnaast was hij vaak ziek en zwak (Lundt, 2020). Wat mannelijkheid is, wordt bepaald door cultuur, afkomst en de (historische) periode (Kimmel & Aronson, 2003). In de periode van Lodewijk XIV was gender namelijk fluïde (Lundt, 2020). In het Nederlands woordenboek wordt mannelijkheid gedefinieerd als 'flinkheid' (figuur 12) (Weijnen & Ficq-Weijnen, 2017a). In de westerse maatschappij laat je mannelijkheid zien door kracht, moed en onafhankelijkheid. In de verste verte is geen witte panty te zien zoals Lodewijk XIV die pronkt op zijn portret (zie figuur 13).

mannelijk *bn* ❶ van het mannelijk geslacht ❷ van of eigen aan de man ❸ krachtig, flink
mannelijkheid *de (v)* ❶ het man zijn ❷ flinkheid ❸ de mannelijke geslachtsdelen

Figuur 12: de definitie van 'mannelijk' en 'mannelijkheid' volgens het Prisma woordenboek.

Figuur 13: portret van Lodewijk XIV.

Wat als..?

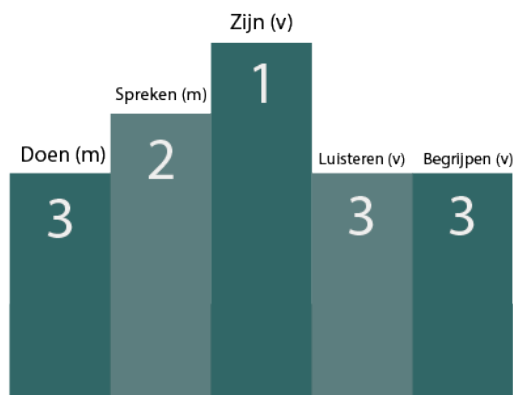
Wat als mannelijkheid gefocust is op uiterlijk in plaats van prestatie? Dan krijgen we verzorgingsproducten die je er 'mannelijker' uit zouden laten zien, zoals kunstmatig vuil voor onder je nagels of gezichtscrème die je huid er ruiger uit laat zien (zie figuur 14).

Figuur 14: schetsen van extra 'mannelijke' verzorgingsproducten.

Mijn onderzoek

Gefascineerd door de mannelijkheid als norm heb ik een enquête opgesteld met één vraag: welke kwaliteiten en eigenschappen zou een normaal persoon hebben? Er stonden 24 menselijke kwaliteiten/eigenschappen onder die traditioneel gezien als ‘mannelijk’ en ‘vrouwelijk’ gezien kunnen worden. Deelnemers mochten er zoveel aankruisen als ze wilden. De voorspelling was dat de ‘mannelijke’ kwaliteiten de meeste stemmen zouden krijgen. Dat bleek niet zo te zijn. In de top 5 stond een mix van zowel ‘mannelijke’ als ‘vrouwelijke’ kwaliteiten, met een vrouwelijke bovenaan op nummer 1 (zie figuur 15). Welke andere kwaliteiten er waren, is te zien in bijlage A. Door deze resultaten kwamen er twijfels naar boven over mijn opvattingen over de huidige androcentrische maatschappij (dat het minder androcentrisch is dan ik dacht). Echter wordt het tegendeel al jarenlang wetenschappelijk bewezen, ook recent in 2020 nog (Taylor & Jureidini, 1994; Bailey et al., 2020) waarin duidelijk wordt dat iedereen een onbewuste androcentrische (male) bias heeft.

Figuur 15: de vijf kwaliteiten die de meest standaard persoon zou hebben volgens 22 deelnemers.

Het goede nieuws is dat een bias iets is dat je kan afleren of vervormen door erover te leren. Je wordt dan bewust van je biases, je begrijpt waar deze vandaan komen en vervolgens kun je jezelf afvragen wat je anders kan doen als je merkt dat je biased bent (Rudman et al., 2001). Zo werd de hele wereld in 2020 gewezen op hun bias op basis van huidskleur naar aanleiding van het politiegeweld in de Verenigde Staten (Kirby, 2020). Een aantal maanden geleden werd ik met deze bias geconfronteerd tijdens de TED Talk van Valerie Alexander (TEDx Talks, 2018) waarin ze vraagt het publiek de ogen dicht te doen en het scenario te visualiseren dat zij voorlegt. Vervolgens vroeg ze naar de huidskleur of het gender van bepaalde personages die voorkwamen in het scenario. Bij mij waren ze allemaal wit en vaak ook nog man. Ze vervolgde haar presentatie over biases en aan het einde vertelde ze een ander scenario die het publiek moest visualiseren. Deze keer waren de mensen in mijn visualisatie veel diverser. Dat komt omdat ik me bewust was geworden van mijn eigen biases. Dit experimentje, een scenario schetsen en anderen het laten visualiseren in hun hoofd, heb ik ook uitgevoerd met wat mensen. Alle deelnemers waren duidelijk geschokt toen ik vroeg naar de gender van de personages uit de visualisatie. Onbewust waren alle personages mannelijk. Een deelnemer zei heel scherp: “Je stopt niet zoveel detail of *character development* in achtergrond personen die met jou *interacten*.” Dat zijn je onbewuste biases. Een ander zei: “Het is eigenlijk best wel erg, maar het zal misschien wel komen doordat je [een man in een bepaalde beroepsfunctie] toch vaker ziet.”

Proof of concept

Zoals eerder aangegeven ging het tijdens de gesprekken met vrienden over het patriarchaat (en dus over genderrollen en androcentrisme) verschillende de keren over de frustratie daarvan. Daarom zou ik frustratie willen gebruiken in mijn eindontwerp.

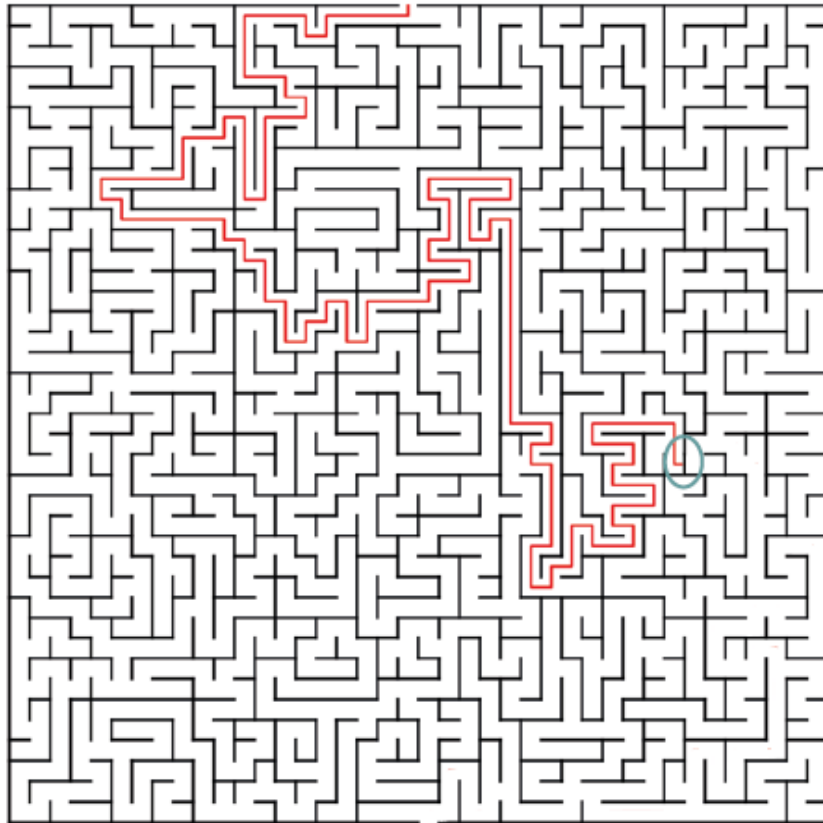
Hoe kan ik de frustratie van een androcentrische wereld duidelijk maken naar mensen die onder de androcentrische norm vallen, zodat ze bewust worden van hun gender privileges en hun gender biases?

Ik wil dit doen met behulp van critical design. Critical design betekent dat design wordt gebruikt als medium om een probleem aan te kaarten in plaats van het op te lossen. Dit wordt gedaan door datgene te verlichten wat normaalgesproken niet zichtbaar is, zoals in mijn geval bijvoorbeeld onze biases. Het doel is om de aannames bloot te leggen, anderen erover na te laten denken en kritisch te kijken naar de biases (Dunne & Raby, z.d.). Ik wil het probleem aankaarten van het hebben van een norm waar maar heel weinig mensen in passen. Door mijn eindontwerp te laten lijken alsof er een doel te behalen valt, maar dat doel onmogelijk te maken, lok ik een lichte frustratie uit. Hiermee pas ik de

zelfbeschikkingstheorie (*self-determination theory*) van Deci en Ryan (2011) toe. Deze theorie suggereert dat mensen gemotiveerd en enthousiast werken door drie psychologische basisbehoeften: competentie, autonomie en verbondenheid. Competentie betekent dat je het idee hebt dat je het doel kan behalen (het is niet te moeilijk, maar ook niet te makkelijk). Autonomie betekent dat je het idee hebt dat je zelf keuzes kan maken en dat deze ook invloed hebben. Verbondenheid betekent dat je het idee hebt dat je erbij hoort. Door het onmogelijk te maken om een doel te behalen in mijn concept, speel ik in op de competentiebehoefte. Als iets te moeilijk is, wordt dat frustrerend (Hodent, 2017). Dat bleek ook uit een testje waarbij ik mensen een doolhof liet maken waarbij ik het onhaalbaar had gemaakt. Eén deelnemer hield het wel een half uur lang vol voordat hen het opgaf. In mijn concept wil ik de frustratie bereiken door een product te maken waarbij het onmogelijk wordt gemaakt om het te gebruiken. Hieruit heb ik de volgende ontwerpcriteria opgesteld:

- de doelgroep zijn mensen die nu onder de norm vallen;
- het is onmogelijk om het product te effectief gebruiken (er is niet te 'winnen', alleen te verliezen);
- het lokt lichte frustratie uit;
- de context moet voor de doelgroep relatable (herkenbaar) zijn.

Proof of concept

Figuur 16: het doolhof waarin is omcirkeld waar het onmogelijk is gemaakt om hem op te lossen.

De rode lijn was de oplossing van het doolhof voordat het onmogelijk werd gemaakt. De cirkel laat zien waar ik een extra streepje in het doolhof heb gezet (zie figuur 16).

Om de norm (de mannelijke man) een idee te geven hoe het is om producten te gebruiken die niet optimaal gemaakt zijn voor jou, was mijn idee om mezelf als een extreme vorm van Referentie Man te nemen en iets te maken dat alleen voor mij effectief is. Als allereerste prototype maakte ik van ducttape een mal van mijn hand (zie figuur 17). De hand is het makkelijkste om een mal/sjabloon van te maken. Het is niet al te groot en het kan in je eentje gedaan worden. Mijn hand past precies, maar de hand van iemand anders zal er niet zo perfect in passen als die van mij. Daarnaast ziet het er ook niet uit alsof je daar graag je hand in zou willen steken. Het zou van binnen zweterig kunnen zijn en stinken.

Figuur 17: ducttape mal van mijn hand.

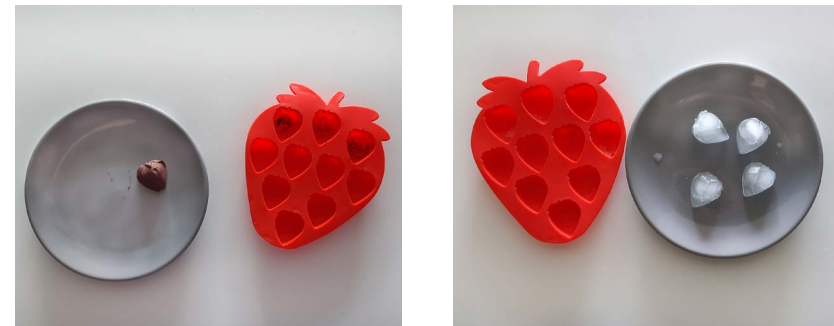
Proof of concept

Echter heeft de hand niks met mannelijkheid te maken. Ik heb er daarom voor gekozen om gereedschap te muteren zodat anderen het niet meer zouden kunnen gebruiken, behalve ik (zie figuur 18). Gereedschap wordt namelijk gezien als iets typisch mannelijks. Het is dan ook een product dat herkenbaar is voor de doelgroep.

Figuur 18: hamers gemaakt van klei waarbij de kop eraf kan.

Omdat ik mezelf als Reference Man wilde nemen, legde ik met dit concept de focus heel erg op mij, maar dat is niet de bedoeling. Daarom heb ik ervoor gekozen om gereedschap te maken dat door niemand gebruikt kan worden. Dus ook niet door mij. Dit ga ik doen door een gereedschapsset te maken van materialen die niet effectief zijn voor gereedschap. Zo heb ik in een siliconen mal ijsklontjes en chocolaatjes gemaakt om te kijken hoe sterk dat is (zie figuur 19). Spoiler alert: beiden zijn sterk maar ook behoorlijk onhandig om te gebruiken als gereedschap. Ze smelten namelijk allebei, waardoor het glibberig wordt in je handen. Ideaal voor mijn concept dus.

Figuur 19: figuurtjes gemaakt van chocola en ijs.

Naast de al bestaande mal heb ik ook nog een mal van een hamer gemaakt met behulp van ducttape (zie figuur 20). Deze wilde ik gebruiken om alvast wat materialen te testen, maar dit heb ik uiteindelijk gelaten nadat ik een siliconen mal vond van kleine gereedschapsfiguurtjes. Dat gaat veel makkelijker.

Proof of concept

Figuur 20: een mal gemaakt van duct-tape.

Figuur 21: gereedschap gemaakt van koek.

Daarnaast heb ik ook gereedschap gemaakt van koek (zie figuur 21). Deze versie is nog in het klein. Hoewel dit wel makkelijker vasthoudt dan ijs of chocola, gaat dit heel eenvoudig kapot. Je hoeft maar één keer iets te laten vallen en het is onbruikbaar. Je slaat er zeker geen spijker in een plank mee. Ook een goede deelnemer dus.

Op dit moment ben ik bezig met het maken van een gipsmal van een hamer met behulp van Corné. Deze mal ligt nog te drogen (zie figuur 22). In deze gipsmal kan ik dan (vloeibaar) materiaal gieten en dat laten uitharden. Zo kan ik een hamer van bijvoorbeeld kaarsvet, chocola, ijs, siliconen of zeep maken. Omdat het maken van deze mal meerdere weken in beslag neemt, heb ik ook een

siliconen mal waarin verschillende gereedschappen in het klein in staan zoals eerder genoemd (figuur 23). Deze ga ik ook gebruiken om materialen mee te testen. De eerste siliconen mal, een tje voor ijsblokjes, heeft hele compacte vormen, namelijk aardbeitjes. Dit betekent dat de prototypes van chocola en ijs die ik eerder heb gemaakt, heel robuust zijn. De vormen van de meeste gereedschappen daarentegen zijn vaak langwerpiger en dun. Denk aan een schroevendraaier, moersleutel en een hamer. De tweede siliconen mal, degene met de kleine versie van de gereedschappen, gaat mij dus een beter idee geven van wat wel en niet mogelijk is met welke materialen.

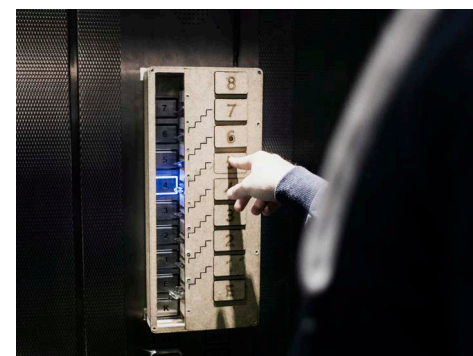

Figuur 22: de gipsen mal van de hamer is in de maak.

Figuur 23: de kleine siliconen mal met gereedschap.

Inspiratie frustratie werken

Inspiratie

Uit al deze werken die ik heb gebruikt als inspiratie, wil ik er twee uit pakken om verder toe te lichten. Deze bult met vier torens heet Elia en staat in Denemarken (zie figuur 24). Het is gemaakt door Ingvar Cronhamner in 2001. Elia wordt soms omschreven als 'frustrerend'. Je kan de bult oplopen met een trap, maar de traptreden zijn ongemakkelijk hoog. In het midden van de bult staat een gasbrander die op een willekeurige tijd kan zorgen dat er een enorme vlam van wel 8 meter hoog te zien is. Het kan dus zomaar zijn dat het kunstwerk voor je neus in vlammen uitbarst. Met je tentje naast het kunstwerk wachten om dit spektakel te zien heeft weinig zin, want er kunnen wel maanden tussen zitten voordat de volgende vlam te zien is (Scott, 2017).

Figuur 24: kunstwerk 'Elia' in Denemarken gemaakt door Ingvar Cronhamner.

Het tweede werk is een oncomfortabele hotelkamer genaamd 'Welcome Inn'. Deze is gemaakt door Christopher Samuel. Hij heeft drie maanden lang in een hotelkamer moeten wonen die ontoegankelijk was voor hem en zijn elektrische rolstoel. Daarom heeft hij nu zijn ervaring omgezet in een hotelkamer die

opzettelijk ook ontoegankelijk is voor mensen zonder rolstoel. Zo staat er een muurtje om het bed heen zodat je daar telkens overheen moet klimmen als je in of uit het bed wil (zie figuur 25). Of de deur van de badkamer kan niet dicht omdat deze wordt geklemd door de wc, en de douchegel dispenser is ondersteboven (Youngs, 2019).

Figuur 25: kunstwerk 'Welcome Inn' door Christopher Samuel.

In het artikel staat ook een stukje interview met Christopher Samuel. Hierin zegt hij dat hij het niet erg vindt dat er bij het publiek eerst een glimlach ontstaat om de bewust ontoegankelijke kamer. "On the surface level it's quite playful and theatrical. But it's real. Why should I be upset if someone has not experienced what I've experienced? The whole point is for that conversation to be had, and for people to think about it" (Youngs, 2019). Nadat ik dit las, gaf ik mezelf ook toestemming om iets te maken dat eerst een glimlach zou brengen bij het publiek in plaats van sterke negatieve emoties. Dat past beter bij mij als ontwerper en ik denk dat er bij het publiek meer ruimte is om iets te leren over gender biases en privileges als ze niet vol frustratie en irritatie zitten.

Conclusie

Mannen en het mannelijke worden gezien als de norm in onze westerse samenleving. Dat is frustrerend voor iedereen die niet binnen die norm valt en als ondergeschikt wordt gezien (zie figuur 26). Mijn ontwerpvraag luidt: hoe kan ik de frustratie van een androcentrische wereld duidelijk maken naar mensen die onder de androcentrische norm vallen, zodat ze bewust worden van hun gender privileges en hun gender biases? Die frustratie maak ik duidelijk door een product te maken waar de gebruiker zelf ook gefrustreerd van wordt. Er is gekozen om gereedschap te muteren waardoor het onbruikbaar wordt. Gereedschap is een object dat door de doelgroep goed herkend wordt en waarbij ook duidelijk is wat het doel is van het product. Doordat het doel van gereedschap zo duidelijk is, hoop ik de doelgroep te overrompelen met het feit dat het gereedschap niet bruikbaar is. Het privilege dat de norm normaal heeft, namelijk dat het meeste in de wereld voor hen gemaakt wordt waardoor het makkelijk te navigeren is, wordt weggehaald. Uiteindelijk wil ik dat de doelgroep gaat nadenken over hun gender privileges en hun gender biases.

In het vervolg zou er nog onderzocht kunnen worden of er een verschil zit tussen wat de norm is in progressieve en in conservatieve kringen. Daarnaast zou er ook uitgezocht kunnen worden wat de norm is in niet-westerse landen. Zo is er in China een stam met een matriarchaat (VICE [VICE Life], 2016). Verder zou er gekeken kunnen worden naar het gebruik van bijvoorbeeld keramiek of glas om het gereedschap mee te maken. Vanwege tijd en geld waren dit geen opties voor mij.

Figuur 26: frustratie.

Bronnenlijst

- Ananthaswamy, A., & Douglas, K. (2019, 26 februari). *The origins of sexism: How men came to rule 12,000 years ago*. New Scientist. Geraadpleegd op 26 april 2022, van <https://www.newscientist.com/article/mg23831740-400-the-origins-of-sexism-how-men-came-to-rule-12000-years-ago/>
- Armstrong, C. L., & McAdams, M. J. (2009). Blogs of information: How gender cues and individual motivations influence perceptions of credibility. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14(3), 435–456. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2009.01448.x>
- Bailey, A. H., LaFrance, M., & Dovidio, J. F. (2020). Implicit androcentrism: Men are human, women are gendered. *Journal of Experimental Social Psychology*, 89, 103980. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2020.103980>
- Broverman, I. K., Vogel, S. R., Broverman, D. M., Clarkson, F. E., & Rosenkrantz, P. S. (1972). Sex-role stereotypes: A current appraisal. *Journal of Social Issues*, 28(2), 59–78. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1972.tb00018.x>
- Carr, B. T. (2018, 12 december). *The problem with sleeping pills*. Consumer Reports. Geraadpleegd op 29 april 2022, van <https://www.consumerreports.org/drugs/the-problem-with-sleeping-pills/>
- Clover, D. E., & Stanford, K. (2018). The feminist museum hack: Making a creative disruptive pedagogical, investigative and analytical tool. *Revista Lusófona de Educação*, 42. <https://doi.org/10.13128/SDD-25662>
- De Beauvoir, S. (1949). *Le deuxième sexe, vol 1*. Gallimard.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2011). Self-determination theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 416–437). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781446249215.n21>
- Dunne, A., & Raby, F. (z.d.). *Critical design FAQ*. Dunne and Raby. Geraadpleegd op 7 maart 2022, van <http://dunneandraby.co.uk/content/bydandr/13/0>

Bronnenlijst

- Hawthorne, S. (2005). *Gynocentrism*. Encyclopedia. Geraadpleegd op 30 april 2022, van <https://www.encyclopedia.com/environment/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/gynocentrism>
- Health Direct. (2021, augustus). *Heart attack symptoms: Men vs women*. Geraadpleegd op 29 april 2022, van <https://www.healthdirect.gov.au/heart-attack-symptoms-men-vs-women>
- Hodent, C. (2017). *The gamer's brain*. Taylor & Francis.
- Kantayya, S. (Regisseur). (2020). *Coded bias* [Film]. 7th Empire Media.
- Kimmel, M. S., & Aronson, A. B. (2003). *Men & masculinities: A social, cultural, and historical encyclopedia*. ABC-CLIO.
- Kirby, J. (2020, 12 juni). *"Black lives matter" has become a global rallying cry*. Vox. Geraadpleegd op 4 mei 2022, van <https://www.vox.com/2020/6/12/21285244/black-lives-matter-global-protests-george-floyd-uk-belgium>
- Koenecke, A., Nam, A., Lake, E., Nudell, J., Quartey, M., Mengesha, Z., Toups, C., Rickford, J. R., Jurafsky, D., & Goel, S. (2020). Racial disparities in automated speech recognition. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(14), 7684–7689. <https://doi.org/10.1073/pnas.1915768117>
- Langham-Hooper, N. (2020, 28 mei). *"That's not art it's Victorian porn!" – how one small Barbie doll took on the art world*. The Guardian. Geraadpleegd op 28 april 2022, van <https://www.theguardian.com/artanddesign/2020/apr/16/art-activist-barbie-protester-feminist-agenda>
- Linder, A., & Svensson, M. Y. (2019). Road safety: The average male as a norm in vehicle occupant crash safety assessment. *Interdisciplinary Science Reviews*, 44(2), 140–153. <https://doi.org/10.1080/03080188.2019.1603870>
- Lundt, B. (2020, september). *(A) Male ruler in European history: The example of Louis XIV of France*. Exploring Visual Cultures. Geraadpleegd op 27 april 2022, van <https://www.explore-vc.org/en/objects/a-male-ruler-in-european-history-the-example-of-louis-xiv-of-france.html>

Bronnenlijst

- NPO. (2022, 12 januari). *Reference Man: Het dagelijks leven* [Video]. www.npostart.nl. https://www.npostart.nl/reference-man/12-01-2022/BV_101407440
- Perez, C. C. (2019). *Invisible women*. Harry N. Abrams.
- Perez, C. C. (2022, 4 januari). *The deadly truth about a world built for men – from stab vests to car crashes*. The Guardian. Geraadpleegd op 30 april 2022, van <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2019/feb/23/truth-world-built-for-men-car-crashes>
- Rudman, L. A., Ashmore, R. D., & Gary, M. L. (2001). Unlearning” automatic biases: The malleability of implicit prejudice and stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(5), 856–868. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.81.5.856>
- Ryan, M. K., Haslam, S. A., Hersby, M. D., & Bongiorno, R. (2011). Think crisis–think female: The glass cliff and contextual variation in the think manager–think male stereotype. *Journal of Applied Psychology*, 96(3), 470–484. <https://doi.org/10.1037/a0022133>
- Scott, T. [Tom Scott]. (2017, 30 januari). *Elia: The world's most frustrating work of art* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-4gE9qxX5VjE>
- Tak, E., Correll, S. J., & Soule, S. A. (2019). Gender inequality in product markets: When and how status beliefs transfer to products. *Social Forces*, 98(2), 548–577. <https://doi.org/10.1093/sf/soy125>
- Tatman, R. (2020, 22 juli). *Google's speech recognition has a gender bias*. Making Noise and Hearing Things. Geraadpleegd op 29 april 2022, van <https://makingnoiseandhearingthings.com/2016/07/12/googles-speech-recognition-has-a-gender-bias/>
- Taylor, J., & Jureidini, R. (1994). The implicit male norm in Australian housing finance. *Journal of Economic Issues*, 28(2), 543–554. <https://doi.org/10.1080/00213624.1994.11505567>
- TEDx Talks. (2018, 22 oktober). *How to outsmart your own unconscious bias | Valerie Alexander | TEDxPasadena* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GP-cqFLS8Q4>

Bronnenlijst

- Topaz, C. M., Klingenberg, B., Turek, D., Heggeseth, B., Harris, P. E., Blackwood, J. C., Chavoya, C. O., Nelson, S., & Murphy, K. M. (2019). Diversity of artists in major U.S. museums. *PLOS ONE*, 14(3), e0212852. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0212852>
- Van Tricht, J. (2019). *Waarom feminisme goed is voor mannen*. Atlascontact.
- VICE [VICE Life]. (2016, 25 februari). *The land where women rule: Inside china's last matriarchy* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=t_l9D7tEixc
- Von Reynolds, S. (2016, 18 augustus). *An abbreviated history of the decorated male*. AnOther. Geraadpleegd op 26 april 2022, van <https://www.anothermag.com/fashion-beauty/8972/an-abbreviated-history-of-the-decorated-male>
- Voss, D. (2020, 8 maart). *Er zijn meer Nederlandse ceo's die Peter heten dan directeuren die vrouw zijn*. AD. Geraadpleegd op 30 april 2022, van <https://www.ad.nl/werk/er-zijn-meer-nederlandse-ceos-die-peter-heten-dan-directeuren-die-vrouw-zijn~a20649df/>
- Weijnen, A. A., & Ficq-Weijnen, A. P. G. M. A. (2017a). mannelijkheid. In M. A. Hofman (Red.), *Prisma* (p. 389). Uitgeverij Unieboek.
- Weijnen, A. A., & Ficq-Weijnen, A. P. G. M. A. (2017b). Sekse. In M. A. Hofman (Red.), *Prisma* (p. 560). Uitgeverij Unieboek.
- Youngs, B. I. (2019, 17 december). *Meet the artist who designed a hotel room that's difficult to stay in*. BBC News. Geraadpleegd op 21 april 2022, van <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-50670333>

Bijlage A

Resultaten van de enquête met de vraag: welke kwaliteiten en eigenschappen zou de meest standaard persoon hebben?

Welke kwaliteiten en eigenschappen zou de meest standaard persoon hebben?

22 antwoorden

